

FRANK BERKHOUT

JOOST VAN CAAAM

2.

IN ELKE SCHOOL EEN JEUGDHULPVERLENER

Dat de gemeente Amstelveen de portefeuilles onderwijs en jeugdzorg bij één wethouder heeft ondergebracht is in de visie van de gemeente een logisch gevolg van het feit dat in het lokale coalitieakkoord staat dat de relatie tussen deze beleidsterreinen moet worden versterkt. Hoe hieraan wordt gewerkt vertellen wethouder onderwijs en jeugdzorg Frank Berkhout en Joost van Caam, directeur-bestuurder van het samenwerkingsverband PO Amstelronde.

Sinds 1 januari 2018 zijn op alle 25 basisscholen in Amstelveen de schoolmaatschappelijk werkers vervangen door jeugdhulpverleners, die wekelijks een dagdeel op de school aanwezig zijn. Dat zien we op meer plaatsen, maar uniek in Amstelveen is dat deze hulpverleners in dienst zijn van gemeente. Berkhout: “Als verantwoordelijke voor jeugdzorg, willen we daar als gemeente ook direct sturing aan kunnen geven. Daarom hebben we de hulpverleners in dienst genomen en het loket van het gemeentehuis verplaatst naar de school. Inzet is dat we de kwaliteit van de jeugdhulp verbeteren en de hulptrajecten versnellen en verkorten.”

Berkhout spreekt van een ‘transitie’, omdat het gaat om een structurele verandering, een stelselwijziging die heel wat voeten in de aarde heeft. Daarom heeft de gemeente het Nji gevraagd om dit proces gedurende het eerste jaar te begeleiden. De ondersteuning bestond uit implementatiebijeenkomsten voor de scholen

en een actieonderzoek naar de succesfactoren, onder meer door vier scholen intensief te volgen.

ZELF BESCHIKKEN

De school is bij uitstek de werkplek van de jeugdhulpverlener, omdat het dé vindplaats is van (dreigende) problemen van kinderen, zo is de redenering. In nauwe samenwerking met de intern begeleider kan de hulpverlener vroegtijdig, laagdrempelig hulp bieden en zodoende een preventieve rol vervullen. “We zijn ervan overtuigd dat we zo in veel gevallen zware hulptrajecten kunnen voorkomen”, zegt Berkhout. “Natuurlijk blijven er altijd gezinnen die specialistische hulp nodig hebben, maar op deze manier kunnen veel problemen in de school worden opgelost.”

Naast hulp bieden aan kinderen en ouders, hebben de hulpverleners de taak om hen zo nodig te verwijzen naar specialistische hulp. Essentieel hierbij is dat de hulpverlener hiertoe zelf de bevoegdheid heeft. Berkhout: “Dat is heel belangrijk, omdat we niet meer willen dat ouders de hele keten door moeten voordat ze daadwerkelijk hulp krijgen. Voorheen waren die trajecten vaak buitensporig lang. Daarom hebben de jeugdhulpverleners de bevoegdheid om zelf te beschikken. Bijkomend voordeel is dat we als gemeente goed zicht krijgen op de besteding van de jeugdhulpmiddelen en op de jeugdproblematiek in Amstelveen.”

ANDERE GRONDHOUDING

Van Caam vertelt dat de jeugdhulpverleners nog een derde taak hebben: ze fungeren als sparringpartner voor de intern begeleider en de leerkrachten. “Leerkrachten ervaren soms handelingsverlegenheid, omdat ouders wel eens met vragen komen waar zij niet goed raad mee weten. Daarin kunnen onderwijsprofessionals veel leren van hulpverleners; die hebben een andere expertise en een andere grondhouding. Ze kunnen meekijken en adviseren of bijvoorbeeld een keer samen met de ouders praten. Dat is zeer waardevol, maar dat kan alleen ontstaan in een samenwerkingsrelatie. Ook daarom is het zo belangrijk dat de hulpverlener in de school aanwezig is.”

Berkhout hoopt dat de samenwerking, het leren van elkaar binnen de school, er uiteindelijk toe zal leiden dat onderwijs en hulp meer worden geïntegreerd. “De zorg wordt effectiever als het niet alleen na schooltijd, maar ook in de klas plaatsvindt, dus dat de leerkracht er een actieve rol in speelt. Dan is er echt sprake van passend onderwijs in de klas.”

Op welke manier de samenwerking invulling krijgt en hoe de hulp aan ouders en kinderen in de school wordt georganiseerd, bepalen de

professionals zelf. “De aanpak verschilt per school”, vertelt Van Caam. “De ene school werkt bijvoorbeeld met een spreekuur waar ouders kunnen binnenlopen en op de andere school lopen de ondersteuningsverzoeken altijd via de ib’er.”

ONDERSTEUNING

Die keuzes en ervaringen wisselden de scholen met elkaar uit tijdens de ondersteunende bijeenkomsten die het NJi het afgelopen jaar organiseerde. Naast themabijeenkomsten voor de vier scholen waar het actieonderzoek werd uitgevoerd, waren er plenaire bijeenkomsten voor alle scholen. Er kwamen verschillende thema’s aan de orde, bijvoorbeeld over privacy, een belangrijk punt als het gaat om samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp. Ook heeft het NJi een aantal instrumenten ontwikkeld, bijvoorbeeld een gesprekskaart¹, die de intern begeleider en de jeugdhulpverlener kunnen gebruiken om afspraken met elkaar te maken en goed samen te werken.

Het ondersteuningstraject van het NJi is beëindigd, maar de gesprekspartners zijn ervan overtuigd dat het raadzaam is om de scholen ook de komende jaren nog te ondersteunen. Ze staan immers nog maar aan het begin van deze transitie en het actieonderzoek van het

1. NJi (2019). Samen kom je verder! Hoe geven intern begeleiders en jeugdhulpverleners hun samenwerking op school vorm?

Nji heeft bovendien de nodige aandachtspunten opgeleverd. Ook staat de gemeente voor flinke uitdagingen. Berkhout: “Deze investering in preventie gaat samen met forse bezuinigingen in de jeugdzorg, dus dat knelt. Bovendien is het al een grote uitdaging om een stelselwijziging door te voeren zonder extra budget.”

TIJ NIET TE KEREN

Het samenwerkingsverband en de gemeente broeden samen op mogelijkheden om hiervoor oplossingen te vinden, vertelt Van Caam. “We onderzoeken of we dingen flexibeler kunnen organiseren, bijvoorbeeld door jeugdhulpverleners wijkgericht, dus op een groep scholen, te laten werken of door ze flexibeler in de zetten. De ene school heeft immers te maken met meer en zwaardere hulpvragen dan de andere school.”

Het beleid is dus zeker nog niet in beton gegoten, maar dat het tij niet meer te keren is, staat voor alle betrokkenen als een paal boven water. Hoewel het nog te vroeg is om harde uitspraken te doen over de resultaten van het beleid, scholen ervaren het als effectief. De hulptrajecten lijken korter te zijn dan voorheen en scholen vinden dat de hulpverleners hun zorgaanbod verrijken. “Zowel in het onderwijs als in de zorg groeit de overtuiging dat we het echt anders moeten organiseren en dat we elkaar daarbij nodig hebben”, zegt Berkhout. “Dat vraagt van beide

werelden inzet en verandering. En dat kost tijd, denkkracht en vereist experimenteerruimte.”

TIPS

- Investeer in een sterk commitment van de bestuurders. Dat is onmisbaar voor deze transitie.
- Zet de eerste jaren deskundige begeleiding in die de zorg- en onderwijsprofessionals ondersteunen.
- Faciliteer de professionals om ervaringen uit te wisselen en van elkaar te leren, bijvoorbeeld door bijeenkomsten te organiseren.

MEER INFORMATIE

Frank Berkhout

i.vinke@amstelveen.nl

Joost van Caam

j.vancaam@amstelronde.nl